

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

HRVATSKI JEZIK

viša razina

NACIONALNI ISPIT
travanj 2008.

UPUTE

Pozorno slijedite sve upute. Ne okrećite stranicu i ne rješavajte test dok to ne odobri dežurni nastavnik.

Nalijepite identifikacijsku naljepnicu u označeni okvir na naslovnoj stranici te na list za koncept.

Ispit traje 180 minuta bez prekida.

Ponuđena su dva zadatka otvorenoga tipa. Pozorno pročitajte oba zadatka i priložene tekstove. Odaberite samo jedan zadatak koji Vama najviše odgovara.

Svoj školski esej obvezno pišite pisanim slovima. Eseji pisani velikim tiskanim slovima, neuredno ili nečitko ne će se vrjednovati i dobit ćete nula (0) bodova.

Pišite crnom ili plavom kemijskom olovkom ili nalivperom.

Ispitni materijal sastavljen je od ispitne knjižice i listova za koncept.

Listovi za koncept priloženi su posebno kako bi Vam se olakšalo služenje polaznim tekstovima.

Dobro je da napišete i koncept, bar u natuknicama, kako bi čistopis eseja bio što dotjeraniji i uredniji.

Želimo Vam puno uspjeha!

1. zadatak – raspravljački školski esej

Pred Vama su dva teksta: *Gospodskomu Kastoru* Silvija Strahimira Kranjčevića i *Vuk i pas* La Fontainea.

Pozorno ih pročitajte, a zatim i smjernice za pisanje školskoga eseja ispod tekstova. Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u Vašem oblikovanju eseja.

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu (uvod, razradba, zaključak). Možete se poslužiti listovima za koncept, a zatim svoj školski esej uredno prepisite na listove za čistopis.

Pazite da Vaš školski esej bude pravopisno i gramatički točan.

Školski esej treba imati od 600 do 800 riječi.

Napomena

Ne trebate pisati stvaralačke biografije pisaca priloženih tekstova.

Gospodskomu Kastoru

Prostitute, sjeni, lutajuć tihe na Letinu žalu,
Što ću pozajmit klasičnu strofu!
Majčica Gaea nešto je drukča, neg li je bila,
Drukčiji danas treba Apolo.

Prostitute i vi, Kastore dragi, gospodski psiću!
Drijemajte samo mekom na sagu.
Vani je zima, (ne znam vam toga reći na pasju,
Al vi ste uvijek istoga mnijenja!)

Sipa po vrašku! Kako li samo žmirkate važno!
Očito da se čudite nešto,
Kud li se trgov vucare trome, prostačke psine
Podvita repa, kičme ko britva.

Skitnice jedne! gotove uvijek željno zavirit
Poganom njuškom u svaku tricu!
Peče vas, reko bih, ta zaboravnost, ali izvin'te,
Kastore dragi. Tempora! mores!

Glete, na primjer, toga se nađe baš i u ljudi;
Što su to ljudi – sigurno znate;
Vidi se, vidi; uopće psić ste moderan posve,
Sve vam je jasno, način korektan.

Bah – il je čudo: s vremena duhom pođoste naprijed.
Sve je uzalud: odlična kuća,
Gdje vas je časna predala nekad na svijet majka,
Ne da se tako lako zatajit.

I kad su ljuške pale sa vašeg slijepoga vida,
Željeli nijeste pogledat u zrak;
Prvi vam korak bješe da svojoj gospođi bajnoj
Laznete skromno gospodsku petu.

Zlatna metoda! Cjelovom tijem shvatiste život!
Meka vas ruka uze u krilo;
Cijela obitelj, odlična kuća i ekcencija
U vas je slavne vidjela dare.

Kad vas je koji majčin miljenik razmićen nešto
Obijesnim prstom ščepo za uho,
Vi ste mu odmah, psiću vanredni, gotovo, nježno
Pružili drugo, repić podvinuv!

Zato ste tako legnuli meko, zato vam danas
Prolazi starost kao u loju,
U kut iz kuta, kako vam reknu, ali se zato
Ne pruža vaša šapa badava!

Eto, što znači biti psetancem odlična gazde!
Najlakše k cilju podvita repa!
Pitoma njuško, cjeluješ petu, al se i za te
Mirisno peče masna kobasa!

I ja sam, evo, kreposti vašoj savio pjesmu,
Polažem lovor preda vas;
Slab je to darak, jestive više volite stvari.
Odlike više praktične vrsti!

Ipak vam – ne htjeć uđiti daljem napretku vašem –
U uho nešto šapnuti moram:
Sve mi se čini, da ste – uglavnom – svojom metodom,
Kastore, malco slijedili – ljude!

Silvije Strahimir Kranjčević

Vuk i pas

Vuk od gladi kost i koža posta,
Pasja straža jest mu nije dala.
Jednom sreće dogu, što negdje zaosta,
Punu, situ, lijepu, sva se sjala.
Rado bi je vuk napao,
Na komade rastrgao,
Al to ne bi bilo lako,
Jer je pseto bilo jako;
Tko zna, tko bi žrtvom pao.
Zato je dobru večer psetu nazivao,
Drugarski se s njime u razgovor dao,
Divio se njegovoj debljini.
„Ako ti se lijepim čini,
Moj gosparu, bit debeo – reče pseto –
A ti pusti šumu, eto,
Tvoja braća sva su jedna,
Skitnice i čeljad gladna;
Svi u bijedi tamo skapavate;
Bez brige za hranu nikad ne mo'š leći,
I sve borbom moraš steći.
Moj primjer ti slijedi, bit će bolje za te.”

Vuk će: „A što za to treba učiniti?
– Skoro ništa – pas će – osim paske jake
I laveža na prosjake;
Trebalo laskat domarima, gazdi sluga biti,
Pa ćeš onda imat i ti
Kao plaću pune ostataka zube,
I piliće i golube;
Često će te i pogladit za to.”
Vuk se, ganut, misleć na blaženstva taka,
Rasplakao skoro nato.
Usput vidje, gdje psu na vratu fali dlaka.
„Što ti je to? – Ah ništa! – Kako?
– Malo pa ništa.
– Ali ipak? – Trag od lanca bit će,
Uz koji sam vezan sred dvorišta.
– Vezan? vuk će. – Zar ne možeš ići,
Kamo hoćeš? – Uvijek ne, al' tko za to mari?
– I te kako mari! Sve te lijepe stvari
Što mi vrijede, kad ih ropstvo kvari.
Nema li slobode, vuk će radije da strada.”
I pobjegav trkom, trči još i sada.

La Fontaine

Smjernice za pisanje

Usporedite priložene tekstove i napišite što im je zajedničko. Promotrite strukturu priloženih tekstova. Pronađite ključ i razotkrijte alegoričnost. Na kojem se mjestu u tekstovima razotkrivaju poruke? Zašto pisci upravo na tom mjestu otkrivaju alegoričnost?

Zauzmite stav prema ponašanju psa u La Fontaineovu tekstu te prema Kastorovu ponašanju u Kranjčevićevu tekstu. Kakav tip čovjeka predstavlja vuk? Koji je od pisaca, po Vašem mišljenju, kritičniji prema ljudskim karakternim osobinama? Obrazložite i oprimirajte svoje mišljenje. U kojem se tekstu očituje zgražanje i ironija?

Koji je tekst optimističniji? Obrazložite zašto.

Kako tumačite smisao latinske izreke: O tempora, o mores! (O čudnih li vremena, čudnih li običaja!; o, pokvarenog li svijeta – Ciceron u prvome govoru protiv Katiline)? Što mislite o dodvorničkome ponašanju? Smatrate li da se takvim ponašanjem može uspjeti u životu? Budi li lik vuka Vaš optimizam u pogledu na svijet i ljude? Obrazložite.

2. zadatak – interpretativni školski esej

Pred Vama su dva teksta iz romana *Posljednji Stipančići* Vjenceslava Novaka. Pozorno ih pročitajte, a zatim i smjernice za pisanje školskoga eseja ispod tekstova. Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u Vašem oblikovanju eseja.

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu (uvod, razradba, zaključak). Možete se poslužiti listovima za koncept, a zatim svoj školski esej uredno prepisite na listove za čistopis.

Pazite da Vaš školski esej bude pravopisno i gramatički točan. Školski esej treba imati od 600 do 800 riječi.

Napomena

Školski esej oblikujte kao interpretaciju književnoga lika.

(...)

Jednom – Jurju još nije bilo devet godina – dao mu otac tako pri stolu težu računsku zadaću.

– Da vidim – reče on – znaš li i misliti.

Juraj digne glavu, zažmiri očima, a onda se nasmiješi ocu i reče točno rješenje zadatka.

Već davno nije vidjela Valpurga svoga muža da su mu oči planule tolikim životom kao taj čas. Njegovo se strogo i hladno lice razvedrilo kao naglo obasjano nutarnjim svjetlom, sivu boju zalilo rumenilo, a zamišljene, nevesele oči planuše mu vatrom.

– Pamti što ću ti reći! – reče on Jurju tresućim se glasom. – Ovo možeš samo ti glavom što si je baštiniio od svoga oca. Što je god tvojih vršnjaka u gradu, još ih polovica ne zna što je desno, a što lijevo; a ovo što ti znaš ne znaju ni njihovi očevi. Gdje budeš, moraš biti prvi, ti si Stipančić!

(...)

11. veljače 1832.

Dragi Muki!

(...)

Kad sam prešao na novčano pitanje, stvorilo se preda mnom naglo njezino dugačko lice, treskanje glavom i žmirkanje očima: Nemam... Uputila me dapače na svjedočanstvo nekoga popa Vukasovića, usijanoga ilirca koji raspačava među ovdašnjim kramarima brošuru grofa Draškovića. Htio sam da s njom naše pitanje ulijepo riješim, ali nije išlo premda sam joj dokazivao da će se u najkraće vrijeme stopiti sva zemlja u državno jedinstvo s Mađarskom, da će školani Hrvati koji znadu mađarski brzo načiniti karijeru, da sam već na skoku u Peštu, samo da se moram osloboditi barem nekih dugova koji mi ne dadu ni da se maknem – ali sve uzalud. Bio sam prisiljen upotrijebiti sredstvo što si ga ti kod svoje stare tetke s uspjehom prakticirao. Uzao sam pištolj: „Ili pet stotina, ili ćete me naći u ovoj sobi prostrijeljene glave.” Neću ti je opisivati kakvim je očima gledala na pištolj u mojoj ruci; znam da nije bila rumenija nego tvoja tetka kad si se s njome ovako našalio. Sve je htjela nešto govoriti, ali su joj usta bila ukočena... „Žao mi je”, rekoj joj, „ali meni drugo ne preostaje.” „Pa dobit ćeš, dat će ti se”, reče napokon, „kakav si ti to, zaboga! Dobit ćeš...” A jutros mi je već donijela novce: „Eto ti, prodala sam kuću.” Ja je nijesam htio pitati za to dokaza, glavno je da sam dobio. Svakako mi je stvar sumnjiva: – kuća se tako brzo ne prodaje. Neuki su ljudi naivno domišljati kao djeca. Misle da se drugoga daje jeftino opsjeniti, kako se sami opsjene.

(...)

Vjenceslav Novak

Smjernice za pisanje

Smjestite lik Jurja Stipančića u kontekst romana. Ukratko opišite odnose u obitelji Stipančić. Uočite kakva su očeva očekivanja od Jurja. Jesu li očeva očekivanja bila realna prema Jurjevim intelektualnim sposobnostima? Što saznajemo o Jurju iz prvoga ulomka? Objasnite ulogu odgoja u oblikovanju Jurjeva karaktera.

Obrazložite ulogu pisma u karakterizaciji Jurjeva lika. Promotrite Jurjevo pismo prijatelju i obrazložite svoje zaključke o njegovu karakteru. Kakav je čovjek postao Juraj Stipančić?

Što mislite o Jurjevu načinu iznuđivanja novca od majke, a što o njegovu domoljublju i svijesti o nacionalnoj pripadnosti?

Obrazložite kako je došlo do toga da Juraj potpuno ravnodušno upropasti bespomoćnu majku i sestru. Smatrate li Jurja tragičnom žrtvom očeva odgoja? Tko je, po Vašem mišljenju, uništio obitelj Stipančić? Otac ili sin? Obojica ili nešto treće?

Po čemu je roman *Posljednji Stipančići* obiteljski, društveni i realistički roman? Zašto Vjenceslava Novaka nazivamo hrvatskim Balzacom?

123456-99-99

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo Vas, nemojte u njega ništa upisivati.

Handwriting practice lines (20 horizontal lines).

123456-99-99

List za čistopis

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo Vas, nemojte u njega ništa upisivati.

123456-99-99

Ovim prostorom koristi
se ocjenjivač. Molimo
Vas, nemojte u njega
ništa upisivati.

Handwriting practice area with 20 horizontal red lines.

123456-99-99

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo Vas, nemojte u njega ništa upisivati.

Blank lined area for writing.

123456-99-99

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo Vas, nemojte u njega ništa upisivati.

Handwriting practice lines (20 horizontal lines).

123456-99-99

